

**Joachim LAMEL, okleveles közgazdász, az Osztrák Statisztikai Társaság
korábbi elnöke, az Osztrák Statisztikai Társaság Elnökségének tagja**

Az etika, mint a statisztikába vetett bizalom alapja

A statisztikát sokáig titokzatos tudománynak tartották, a kormányzat eszközének tekintették, amivel vissza tudtak élni, amivel a kormányzat bármit be tud bizonyítani. Így a statisztikát egyaránt övezi bizalom és bizalmatlanság. Mik lehetnek a bizalmatlanság okai? Részben az információs társadalom fejlettsége, hiszen az új fejlesztések rengeteg adatot eredményeztek, ezeket kiválóan kiaknázhatók olyanok is, akik statisztikailag nem különösebben képzettek, nem megfelelően használják ezeket az adatokat, a következtetéseket.

Másodszor körüllengi a gyanú, miszerint előre meghatározott eredményeket produkál, s ha politikai intézkedéseket statisztikához kötnek, olyankor érdekütközések következnek be – például, ha következményekkel is járó adatsorokban eltérés mutatkozik, mint tavaly, egyes EU-tagállamok költségvetési statisztikái esetében. Rontja a bizalmat, ha az eredmények manipulálásának gyanúja merül fel, holott csupán a tények félreértelmezéséről van szó. A tájékoztatást illetően: a statisztikusokat tartják felelősnek az adatok nem tisztességes felhasználásért, nem pedig például az újságíró.

A bizalom erősítésének igénye miatt irányul napjainkban a figyelem az etikai ajánlásokra, a gyakorlati kódexekre.

Az előadó véleménye szerint az etika olyan elv, amely egyénekre, nem intézményekre vonatkozik. Szabályokból vezethető le, amelyek a tevékenységek eredményeiből származnak. Az etikai elvek minden statisztikai tevékenységre vonatkoznak, az egész szakmára kiterjednek. Ezzel szemben a gyakorlati kódex intézményeket kötelez arra, hogy minden tagja iránytűként használja. Vagyis az etika megmondja, helyesen kell cselekednünk, a kódex pedig: miként végezzük dolgunkat.

Az etikai útmutatók sorában említette az ISI 1985-ben megfogalmazott szakmai etikai elveit. Az EU-ban a hivatalos statisztikai alapelveit 1992-ben fogalmazták meg. Röviden érintette az ISI 2010-es etikai nyilatkozatát. Ez egy frissített szakmai kódex, a munkát idén májusban végezte el egy bizottság Santiago de Chilében. Kitért fő vonalaira, közöttük a közös szakmai értékek tiszteletére, a tisztességre – azzal, hogy a részletes tudnivalók elérhetőek lesznek az ISI honlapján.

Az etikai előírások közt érintette a titoktartást. A statisztikán kívüli forrásoknak le kell szögezniük saját elveiket. Ha tartják, magukat a normáikhoz, a közönség is jobban bízik az ilyen publikációk minőségében, bár lehet, hogy ez sem elég. A bizalom témakörébe vág, hogy a német sajtóban megjelent vélemény szerint illene publikálni a statisztikusok hibáit, ezzel erősíthető lenne a bizalom a statisztikával szemben, végeredményben elérhető lenne a szakma jobb elfogadottsága.